

Metodické výklady k problematice výkonu spisové služby v elektronických systémech spisové služby

Cílem tohoto dokumentu je vysvětlit nejasnosti jednotlivých ustanovení národního standardu, vyhlášky a zákona. Národní standard je do značné míry vysoce technickým a odborným dokumentem, který určuje klíčové charakteristiky elektronických systémů spisové služby. Jelikož elektronický systém spisové služby představuje základní nástroj původce pro výkon spisové služby, je nezbytné, aby výklad požadavků národního standardu byl jednoznačný.

Dále používané zkratky a pojmy:

eSSL (ESSL na počátku věty) – elektronický systém spisové služby

ISDS – informační systém datových schránek

ISSD – informační systém spravující dokumenty, který není eSSL, typicky tzv. agendový systém

NSESSS, národní standard, standard – národní standard pro elektronické systémy spisové služby, Věstník

Ministerstva vnitra částka 42/2023

vyhláška – vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ve znění vyhlášky č. 96/2023 Sb.

zákon – zákon č. 499/2004 Sb., zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Obsah tohoto dokumentu:

1.	Chybný pojem „jednoduchý spisový znak“ v Příloze 8	2
2.	Vyjasnění požadavku 2.4.1 standardu	2
3.	Vyjasnění požadavku 8.1.10 písm. t) SpisZrušení	2
4.	Přiřazení skartačního režimu samostatně stojícímu dokumentu	3
5.	Spouštěcí událost - rok narození nebo vzniku subjektu	4
6.	Spisový a skartační plán – řada platnosti věcných skupin	4
7.	Intervaly platnosti věcných skupin	5
8.	Rozpor mezi požadavky 7.3.7 a 7.2.12 standardu	5
9.	Upřesňující dotaz k požadavku 7.2.6 standardu - zničení Typových spisů a Součástí typových spisů ..	6
10.	Unikátní spisový znak ve věcných skupinách	6
11.	Způsob provedení exportu spisového plánu	6

1. Chybný pojem „jednoduchý spisový znak“ v Příloze 8

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

V příloze 8 standardu je v seznamu metadat spisu, typového spisu a dílu chybně uveden "jednoduchý spisový znak". Podle definice v 1.17 NSESSS se jednoduchý spisový znak generuje pouze pro věcné skupiny a součásti typového spisu. Pokud jde o entity, jako je typový spis, součást, díl, spis a dokument, ty byly už v předchozí novele NSESSS z roku 2017 definičně vyjmuty ze spisového plánu a jednoduchý spisový znak se pro ně negeneruje, pouze se dědí spisový znak nejbližší nadřazené věcné skupiny, resp. součásti typového spisu. Je možné, že by byla chyba v Příloze 8 způsobena záměnou pojmu "jednoduchý spisový znak" a "spisový znak"?

Metodický výklad:

O chybu se nejedná, protože odstraněním tohoto pojmu by nefungovala konstrukce spisového znaku, který vzniká doplněním jednoduchého spisového znaku o jednoduché spisové znaky všech nadřazených věcných skupin.

2. Vyjasnění požadavku 2.4.1 standardu

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

Je pojem „příjem“ v požadavku 2.4.1 NSESSS myšlen jako evidence přijatého (cizího/doručeného) dokumentu/komponenty, nebo obecně příjem dokumentu/komponenty do systému, tedy i "upload" komponenty k vlastnímu dokumentu? Jde o ujasnění, zda je třeba kontejnery zpracovávat (vyjmout vnořené komponenty) pouze při příjmu doručeného dokumentu, nebo i u vlastního dokumentu či dokumentu zaevidovaného v ISSD. Zde by však v případě příjmu např. ZIP souboru a jeho automatického rozbalení bylo v eSSL více komponent, než v ISSD, který se ale o rozbalení "nedozví", protože má v době předání ZIP komponent dokument ve výhradní správě?

Metodický výklad:

Příjmem se obecně rozumí "příjem dokumentu do evidenční pomůcky" a vztahuje se tak logicky jak na dokument doručený, tak na dokument vlastní. Požadavek 2.4.1 stanoví, že při příjmu dokumentu se každá komponenta, která má charakter kontejneru, zpracuje popsáním způsobem. Aby se předešlo nejasnostem, bude požadavek 2.4.1 v novém znění standardu upraven na „ESSL zajistí při příjmu doručeného dokumentu automatizované zpracování komponenty...“ Tato formulace jednoznačně vymezí okruh dokumentů, na které se činnost v daném požadavku vztahuje, pouze na doručené dokumenty.

3. Vyjasnění požadavku 8.1.10 písm. t) SpisZruseni

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

U rozhraní může dojít k situaci, kdy v systému vedlejší evidence dojde ke sloučení spisů (např. sloučení složek korespondence s obchodními partnery). Je jasné, že systém musí přes rozhraní

nejprve dokumenty příslušnou metodou vyjmout, následně vložit do nového spisu a teprve pak až lze stornovat původní spis. Jak je tomu v případě standardního prostředí eSSL? Existují eSSL, kde funkce zrušení spisu nejprve vyjme veškeré dokumenty z něj a teprve pak provede samotné storno. Vyňaté dokumenty lze zařadit do nového spisu, popř. je jednotlivě stornovat. Pokud v takovém případě se stornem spisu dojde i k automatickému stornování veškerých dokumentů v něm, a může k tomu dojít i uživatelskou chybou, tak už není cesty zpět.

Metodický výklad:

Stornování spisu spolu s v něm obsaženými dokumenty je chybná konstrukce, nemělo by to být vůbec možné (jedná se o nezvládnutí koordinace rozhraní s textem NSESSS). Popisované funkce "vyjímání dokumentů" a následného zrušení spisu jsou v rozporu s principy spisové služby, protože "slučování" spisů se děje pomocí pevného křížového odkazu mezi spisy, nikoli přetříděním dokumentů a likvidací jednoho ze spisů.

Lze konstatovat, že funkce rozhraní "SpisZruseni" je chybná. Aby však nebyla v přímém rozporu s textem standardu, je potřeba ji vykládat tak, že storno lze aplikovat jen u dokumentu (ve spisu) splňujícího požadavek 7.2.12 písm. a). Podmínka "nepředání jinému uživateli" se vztahuje v tomto případě i na spis, protože je-li spis předán, je předán i dokument v něm obsažený. K realizaci storna je nutné dokument splňující uvedenou podmínku nejprve vyjmout. Teprve potom, pokud spis zůstane prázdný, tedy neobsahuje žádný dokument, resp. dokument, který by nesplňoval podmínku podle požadavku 7.2.12 písm. a), je možné stornovat spis.

V nové verzi národního standardu budou požadavky 8.1.10 písm. c) a písm. t) upraveny tak, aby již nedocházelo k mylným výkladům (srv. bod 8 tohoto dokumentu).

4. Přiřazení skartačního režimu samostatně stojícímu dokumentu

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

NSESSS neumožňuje dokumentu, který není zařazen ve spisu, přiřadit věcnou skupinu ani přímo skartační režim. Ale umožňuje založit dokument bez přiřazení do spisu, viz například rozhraní podle kapitoly 8.1. Jakým způsobem má být přiřazován skartační režim dokumentům, které nejsou zařazeny do spisu? Znamená to, že v nějaké chvíli, například při přiřazení nějakého stavu dokumentu, je zařazení dokumentu do spisu povinné?

NSESSS ale současně vyžaduje "zpětnou kompatibilitu" s předchozí právní úpravou, kdy samostatně stojící dokumenty bylo možno vytvářet. Takový dokument může být mimo jiné třeba i součástí importu, který eSSL musí nějak zpracovat. Je tedy nutné i nadále s takovými dokumenty počítat, přinejmenším ve spisovně a při skartačním řízení.

Metodický výklad:

Takzvaná zpětná kompatibilita se vztahuje výhradně na již uložené dokumenty, tedy ty, které byly historicky zaříděny přímo ve věcné skupině a díky tomu mají i skartační režim, který se stejně jako spisový znak dědí z věcné skupiny. Cílem je umožnit uchovat bez nutnosti přetřídění a ve skartačním řízení vyřadit dokumenty, které byly vyřízeny před přechodem na verzi eSSL odpovídající nové právní úpravě. Všechny dokumenty, které v rámci přechodu na tuto verzi nebudou vyřízeny a současně budou zařazeny přímo ve věcné skupině, musí být před dalším

vyřizováním zařazený do spisu. Doporučený postup je učinit tak automatizovaně prostřednictvím sady pravidel v rámci migrace na vyšší verzi.

Z formulace „...neumožňuje dokumentu, který není zařazen ve spisu, přiřadit věcnou skupinu ani přímo skartační režim..." vyplývá, že nejsou myšleny historické dokumenty, ale dotaz se týká nových dokumentů, které nejsou zatříděny. Zde platí, že dokument, který není zatříděn, a tedy nemá přiřazen skartační režim, nelze považovat za vyřízený.

5. Spouštěcí událost - rok narození nebo vzniku subjektu

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

Pro spouštěcí událost musí být uveden požadovaný rok jako povinný a pouze jeden. Pro ne-externí spouštěcí událost podle požadavku č. 6.1.6 písm. d) je požadován rok narození nebo vzniku subjektu. Obecně může mít dokument přiřazeno více subjektů. Spis nemusí mít přiřazen žádný subjekt. NSESSS uvádí 4 typy subjektů. Jaký datum a pro jaký typ subjekt je požadován? O jaký se jedná subjekt v rámci dokumentu / spisu?

Metodický výklad:

Každý spis je veden ke konkrétní věci. Pokud je spis veden na osobu, je to právě jedna osoba. Pro případnou skupinu osob (korporace) datum narození nepřichází v úvahu. Nastavení přiřazení subjektů ke spisu a způsob vedení spisu se řídí konkrétní věcnou skupinou, ve které je spis tvořen. Přiřazení skartačních režimů věcným skupinám při sestavování spisového a skartačního plánu, včetně zvolených spouštěcích událostí, je plně v kompetenci metodika spisové služby původce.

6. Spisový a skartační plán – řada platnosti věcných skupin

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

V případě platností spisových a skartačních plánů se má jednat o souvislou řadu platností, např.: 1.1.2024 - 15.1.2024, 16.1.2024 - 2.2.2024, 3.2.2024 - 17.5.2024.? Nebo může být řada nesouvislá, např.: 1.1.2024 - 15.1.2024, 25.1.2024 - 2.2.2024, 17.2.2024 - 17.5.2024?

Metodický výklad:

Spisové plány tvoří souvislou řadu, protože se jedná o časový řez věcných skupin platných v daný okamžik – a některé tyto věcné skupiny budou platné vždy. K té platnosti se pouze přiřadí metadata (kdy schválil, pod jakým č. j. apod.). Technicky není možné v eSSL vytvořit situaci, ve které by nebyl platný spisový plán, s výjimkou ukončení používání systému. Jak je uvedeno v požadavku 3.1.3. primární entitou je věcná skupina, spisový a skartační plán je časový řez aktuálně platných věcných skupin. Protože věcná skupina musí vždy alespoň jedna existovat, je-li v eSSL evidován alespoň jeden dokument, vždy musí existovat i spisový plán.

7. Intervaly platnosti věcných skupin

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

Musí být interval platnosti věcných skupin podmnožinou intervalu platnosti spisového a skartačního plánu, do kterého je věcná skupina zařazena? Tzn. pro spisový a skartační plán 1.1.2024 - 24.2.2024 může mít věcná skupina platnost 15.1.2024 - 24.2.2024, ale nemůže mít platnost 12.15.2024 - 15.1.2024 nebo 1.1.2024 - 1.3.2024?

Metodický výklad:

Věcná skupina je platná stále pokud se nemění nebo se mění jen tam, kde dochází k povolené změně v rozsahu požadavku 3.1.5 NSESSS. Pokud dojde k zásadní změně (spisový znak, skartační režim), původní věcná skupina se uzavírá. Nově otevřená věcná skupina už je „jiná“. Otevření nebo uzavření věcné skupiny s platností spisového plánu nijak nesouvisí, resp. kauzalita je obrácená: při vytvoření nové věcné skupiny (nebo uzavření některé stávající), původní spisový plán přestává platit a začíná platit nový spisový plán s obsaženou změnou. Doba platnosti spisového plánu nemá žádný vliv na dobu platnosti konkrétní věcné skupiny, neboť jak je uvedeno v požadavku 3.1.3, primární entitou je věcná skupina, spisový a skartační plán je časový řez aktuálně platných věcných skupin.

8. Rozpor mezi požadavky 7.3.7 a 7.2.12 standardu

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

V požadavku 7.3.7 písm. a) uvádí, že se ve zprávě má uvést u znepřístupněného dokumentu i spisová značka spisu, pokud byl dokument do spisu zařazen. Ale požadavek 7.2.12, nepovoluje znepřístupnit dokument vložený do spisu. Podle toho by pak vůbec neměla nastat situace z uvedená v požadavku 7.3.7 písm. a), konkrétně uvedení spisové značky spisu u znepřístupněného dokumentu. Požadavek 7.2.12 dále říká, že znepřístupnit dokument může pouze jeho první zpracovatel "který dokument vytvořil" což nemusí být pravda: například pro doručené dokumenty je prvním zpracovatelem podatelna.

Metodický výklad:

Dokument vložený do spisu je možné stornovat pouze podle požadavku 7.2.12 písm. a), tedy jen pokud byl vytvořen zpracovatelem, který provádí storno a nebyl (sám nebo ve spisu, do něhož byl zařazen) předán dál. Aby bylo možné takovýto dokument stornovat, musí být předtím vyjmut ze spisu. V novém znění standardu bude požadavek 7.3.7 písm. a) příslušně upraven. V případě chybné evidence dokumentu na podatelně, je třeba si uvědomit, že samotná podatelna žádné dokumenty nevytváří, a tudíž nemůže využít postup podle požadavku 7.2.12 písm. a) ale může postupovat podle požadavku 7.2.12 písm. b), který dovoluje stornování dokumentů nezařazených do spisu.

9. Upřesňující dotaz k požadavku 7.2.6 standardu - zničení Typových spisů a Součástí typových spisů

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

V požadavku 7.2.6 je uvedeno, že eSSL zničí typové spisy a součásti typových spisů, které byly určeny ke zničení při skartačním řízení. Do skartačního řízení se ale zařazuje jen Díl typového spisu, nikoliv typový spis nebo součást. Jak prosím postupovat v takovémto případě?

Podobné je to v požadavku 7.2.5, kde se popisuje přenos typového spisu. Požadavek má své opodstatnění pro přenos např. do jiného eSSL, ale v případě přenosu do digitálního archivu nedává smysl, podobně jako požadavek 7.2.6 standardu.

Metodický výklad:

V požadavku 7.2.6 je uvedení typových spisů a součástí typových spisů skutečně chybné a bude odstraněno v novém znění standardu. Naproti tomu požadavek 7.2.5 popisuje obecně přenos, ale ne v souvislosti se skartačním řízením, neboli jde o obecný přenos např. do jiného eSSL.

10. Unikátní spisový znak ve věcných skupinách

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

Národní standard stanoví, aby všechny spisové znaky byly jednoznačné v rámci konkrétního spisového a skartačního plánu viz požadavek 3.1.11. Dále ale standard stanoví, že má fungovat verzování věcných skupin se zachováním spisového znaku v rámci spisového a skartačního plánu viz požadavek 3.2.13. Je instrukce v požadavku 3.1.11 nepřesná a v případě uzavření věcné skupiny z důvodu změny skartačního režimu má být spisový znak duplicitní, tzn. má být podporováno verzování věcných skupin se zachováním stejného čísla spisového znaku ale různého identifikátoru / verze věcné skupiny ve stejném spisovém a skartačním plánu s tím, že pro jeden spisový znak je vždy pouze jedna skupina otevřená?

Metodický výklad:

Konkrétní spisový plán je řez platnými věcnými skupinami v čase. Jestliže byla nějaké věcná skupina uzavřena, již není nadále součástí platného spisového plánu. Nelze hovořit o verzování, ale o uzavření jedné a otevření nové věcné skupiny (mají mj. i jiný identifikátor). Je to stejné, jako když je vydán nový spisový plán, kdy dojde k posunu věcné skupiny, ale spisové znaky budou „vypadat stejně“, jako v dřívějším spisovém plánu.

11. Způsob provedení exportu spisového plánu

Popis nejasnosti nebo text dotazu:

Jak se má správně provádět export spisového plánu podle přílohy č. 5 standardu? Má exportovaný spisový plán obsahovat jak platný spisový znak (např. 52.1) a i neplatné znaky (např. 52.1) s tím rozdílem, že u takovýchto bude vyplněn element DatumUzavreni?

Metodický výklad:

Národní standard stanoví, aby všechny spisové znaky byly jednoznačné v rámci konkrétního spisového a skartačního plánu viz požadavek 3.1.11. Klíčová je formulace "v rámci konkrétního spisového plánu", protože změnou věcné skupiny dochází ke změně spisového plánu. Není tedy pravda, že by v situaci změny skartačního režimu byl problém, když nová věcná skupina s upraveným skartačním režimem má shodný spisový znak, neboť tato věcná skupina je současně obsažena v novém spisovém plánu. Požadavek na jedinečnost spisového znaku v konkrétním spisovém plánu tím tedy není nijak zasažen, jelikož se bude jednat o novou věcnou skupinu s novým identifikátorem (nejedná se tedy o verzování), byť se shodným spisovým znakem.

Spisový a skartační plán je podle NSESSS souhrn vždy aktuálně platných věcných skupin, takže exportovat je nutné samostatně každý spisový a skartační plán, tj. v dané době platné věcné skupiny. Import spisového plánu bude naprosto výjimečnou záležitostí (např. do nové instance eSSL, při spisové rozluce apod.). Spisový plán by měl být udržován kontinuálně a nikoli neustálými importy vždy kompletně měnit věcné skupiny - to má negativní dopady i do práce uživatelů eSSL, dochází k fragmentaci agend a problémům s vyhledáváním.

Z eSSL je možné exportovat aktuální nebo již neplatný spisový plán, ale budou to vždy dva různé exporty, které nelze směšovat, přičemž aktuální i neplatný spisový plán samozřejmě mohou obsahovat totožné věcné skupiny.